

Ženská Revue.

List pro otázku ženskou, éthickou, kulturní
 a sociální vůbec.

Rediguje

Zdenka Wiedermannová-Motyčková v Brně.

OBSAH:

— Jan Hus	29
Adolf Jarolímek: Mistr Jan Hus	30
Veliké vítězství žen v severní Evropě	34
Frant. Pražák — Brno: František Čáda	38
— Protialkoholní hnutí na Moravě v r. 1914	40
Tereza Turnerová: Předvečer svatojanský	47
— Jak uctěna byla památka Mistra Jana Husa?	49
Rozhled po kulturním ženském světě: Odborné a vyšší vzdělání ženské. Žena ve vývoji hospodářském. Hnutí éthické: Abstinence. — Otázka mravnostní. — Mír. Sociální politika. Volební hnutí. Žena v umělecké kultuře. Zprávy spolkové. Různé zprávy	52—60

□□□□□□ □□□□□□ Příloha Učitelka.

Prof. Dr. Engliš o novém rozdílu v učitelských platech [ženatí — svobodní]. —
 Valná hromada Jednoty učitelek moravských. — Různé zprávy.

Ženská Revue vychází 1. dne každého měsíce.
 Roční předplatné 6 K. Cena jednotliv. sešitu 60 h.

Administrace v Zábřeze.

FRANT. PRAŽÁK — BRNO:

František Čáda.(1865—1915¹⁾).

V dějinách české filosofie a pedagogiky František Čáda bude míti vždy jedno z předních míst. Jeho bystré, jasné a vědecky přesné úsudky patrný jsou již i v prvních jeho pracích, jejichž těžištěm byla filosofie, hlavně noetika. Čáda sám byl odchován školou herbartovskou, byl z prvých, kteří kriticky rozebírali dílo velikého Němce a to jednak knižně, i články. Nejdůležitější v tom směru jest jeho dílo Noetická zásada u Herbarta a Stuarta Milla, jakož i úvaha Herbartovská pedagogika a novokantismus.²⁾ Filosofické články publikoval hlavně v České Mysli, jejíž je spoluredaktorem. Cenné jsou tu zejména kritické přehledy po literatuře filosofické a jejích směrech. Ale vedle nich má v témže časopise řadu studií vztahujících se k historii české filosofie, již podal přehledně v knize o Hynově Dušesloví, vydané českou akademií, jakož i přispěl k ní vzácným vydáním Filosofických spisů Vincence Zahradníka. Poslední dílo mělo by býti vodítkem, jak třeba vydávati české klassiky pedagogické. Čáda k dílu tohoto buditele sepsal obšírný úvod, shrnuje i nejmenší práce známého českého bajkaře a dokládá je poznámkami i korespondencí.³⁾ Později i samostatně vydal Klácelovu ideu Věsměrnosti, která byla dříve uveřejněna v České mysli, tamtéž i Amerlingovo učení průvředné a práci o B. Štorchovi (spolu s J. Peškem.)

Hlavním oborem práce Čádovy však jest pedopsychologie. Byla k nám sice již uváděna před tím (ku př. překlad pozorování Darwinových v Lindnerově Pedagogice) ale Čáda dal jí teprve vědecký podklad u nás, z ojedinelých, neúplných ukázek dřívějších rozvinul její význam jako nejdůležitější části pedagogiky vůbec. Snažil se, aby učitelstvo z cizích výsledků přešlo k vlastní pramenné práci v oboru psychologie dětské a aby škola na základě těchto dat a šetření pracovala o reformě výchovy i vyučování u nás. V předním listě učitelském Pedagogických Rozhledech založil i zvláštní rubriku Pedopsychologie, kam sám napsal řadu úvah, jež o sobě tvoří knihy. Byla to zejména práce jeho o dětských kresbách, která rychle vzbudila zájem i v širších kruzích a přeložena byla též do ruštiny. Professor Čáda ukázal tu ku vzácné tvořivosti dítěte a dítěte českého zvláště, podobně jak Kirschensteiner v Německu. Podobného směru bylo i jeho Studium řeči dětské, vydané v Dědictví Komenského v Praze, kde snesl veškerý předmět bádání v tom směru u nás a v cizině 1912 knihou, vlastně dříve obšírným uveřejněným článkem Výzkum žactva. Je to do velké míry stručná encyklopedie pedopsychologická. R. 1909 napsal Čáda do Stručného slovníku pedagogického studii pod heslem Zkoumání dítěte. Při České zemské komisi pro ochranu dítek a péči o mládež zřízen byl přičiněním jeho odbor pedagogický, který utvořil zvláštní sekci »Sdružení pro výzkum dítěte,« které prakticky mělo zpracovávat i vědecky snesený materiál. Čáda šířil zájem pro pedopsy-

¹⁾ Narodil se 6. dubna 1865.

²⁾ Věstník českých profesorů 1899, str. 111 a d.

³⁾ Obě knihy vyšly nákladem Akademie České (Dušesloví 1902, Zahradník 1904 (I.) 1808 (II.))

chologii i universitními extensemi a řadou přednášek. Tak v Pedagogické společnosti moravské měl celý kurs tohoto odvětví pedagogiky.

Téhož směru jest ku př. i práce jeho Psychologie výpovědi (1911) a o Psychologii žáka. Poslední byla přednesena v universitních kursech pro professory středních škol (1911) v Praze. Žádá tu, aby i na střední škole dbalo se duševní individuality žáka, ta aby byla východiskem veškeré práce učitelovy. Vyslovuje v ní i hlavní požadavky reformy střední školy. Chce hromadnou výchovu, ale dbající plně osobnosti jednotlivce, jednotný postup, obmezený ovšem věkovými obdobími a dbající zvláště pohlavního dospívání. Vedle individuí normálních dbá i na středních ústavech o abnormální žáky a podřizovati i jejich požadavkům duševním osnovu.

S pedopsychologií souvisí pedopathologie. I v tomto směru uveřejnil Čáda mnoho velmi cenných studií a vlastních výzkumů. Jsou to zejména práce v Pedagogických Rozhledech a různé přednášky. Upozorňuji tu na nejdůležitější jeho studii Dětské sebevraždy (P. R. XXIV. 5 s. a d.) O pedologii měl úvodní přednášku v prvním českém kursu hygienickém v Brně, která asi jest jeho přední prací svého směru. (Dosud netištěna).

S pedopathologií souvisí i celková péče o mládež. A snad nikdo více neučinil pro otázku ochrany dítěte českého jako Čáda. Jsa duší České zemské komise pro péči o mládež v Praze, hleděl prakticky i theoreticky zveřejniti myšlenky, které již dávno hýbaly cizinou, zejména v Německu a Anglii byly přední sociální péčí. Studoval zejména poměry dítěte opuštěného, zanedbaného a zatíženého. Pro poslední usiloval o zřizování pomocných škol, jichž ponenáhlu Čechy počaly míti v Rakousku nejvíce. Čáda organisoval sjezdy pro péči o slabomyslné, a ty staly se záhy v tom směru naší přední vědeckou institucí. Rada odborníků lékařů, učitelů a j. na dosavadních třech sjezdech přičinila ve všech třech korunních zemích mnoho k tomu, že nyní všímají si i nejvyšší úřady i nejširší vrstvy více, intensivněji otázek výchovy mládeže abnormální. Čáda sám na sjezdech přednášel jednak o významu péče o slabomyslné (1909), o důležitosti těchto sjezdů (1912), jakož i o dosavadních výsledcích péče v tom směru (1914).

Důležitá vždy Čádovi byla otázka školních lékařů. Chtěl je míti nejen na obecné, ale i pomocné škole a ústavech středních. Napsal i spisek Lékař a pomocná škola.

O výchově mládeže dorůstající přednášel v Osvětovém Svazu v Plzni. V přednášce této vlastně podal program výchovy poškolní. »Chce-li,« praví, »dnešní generace, aby budoucí byla na tom lépe než ona ve příčině hospodářské, národnostní, politické a sociální, nezbyvá, leč aby k tomu všemožně pracovala a o mládež dorůstající všemožně se starala.« Nechce vychovávat mládež pro stranické nebo ideové záměry, nýbrž věnovati se jí pro ni samu, pro její blaho, pro její budoucnost. Žádá reformu škol pokračovacích a v nich vidí základnu pro péči onu. Chce, aby spoluzžila se výchova školní s rodinnou v celek, v jednu velikou složku veškerého příštího chtění a cítění národa.

Čáda proto chápe se všech zúrodňovacích nových směrů, které slibují obroditi mladou duši i tělo národní. 1913 pořádá ve Svazu spolků a přátel pro tělesnou výchovu v Obecním domě pražském přednášku o skautství, v níž odůvodňuje veliké dobro tohoto odvětví

hygienického vedení. Oceňuje skautství, že vede člověka k sebevýchově, samostatnosti, soběstatečnosti, jest velkou posilou sociální otázky, zakládajíc veškeré chtění mládeže na vzájemnosti a rovnosti.

Práce Čádova jest důležitá i v oboru výchovy umělecké. Na podkladě svých pedopsychologických studií Čáda vytvořil několik vědeckých prací snášejících se i s oborem estetiky a byl z prvních, který hleděl heslo Umění do školy učiniti základní složkou výchovy českého člověka. Upozorňuji v tom směru jen na universitní extence pořádané v Kutné Hoře 1907. R. 1914 vydal spisek Vývoj dětské schopnosti hudební, který došel právem i velké pozornosti v cizině a je jedním z nejlepších, co z hudební estetiky v tom směru vydáno.

Čádova péče o dítě a mládež vůbec, ať zanedbanou a opuštěnou je souběžnou s prací české ženy a stala se vlastně též programovou částí ženského hnutí. Proto naše ženy právem vzpomínají Čádovy padesátky.

Protialkoholní hnutí na Moravě v r. 1914.

(Zpráva přednesená jednatelem red. Fr. Hlobilem na valné hromadě Zemského Svazu abstinentního na Moravě 23. března 1915.)

Není běžným konvenčním úslovím, ale pouhým konstatováním fakta, díím-li úvodem, že zvláště významna je tato valná hromada. Významna tím, že má podati přehled činnosti organisovaného jednotného ústředí českých abstinentů na Moravě za prvního roku jeho působnosti a mimořádně závažnými poměry, za nichž se koná. Světodějné události, jež otrásají celou zeměkouli a jichž postup sledujeme s utajeným dechem, zasáhly ovšem pronikavě do všech oborů lidského snažení a nemohly zůstat bez účinku ani na naše hnutí. Bylo výstižně pověděno, že válečná krise je výborným zkušebním kamenem každé organisace, ukazujíc, co je života a vývoje schopno.

Jak obstála abstinentní idea, jak obstálo abstinentní hnutí v této zkoušce?

Odezíráme-li od rušivých účinků, jež jsou nezbytným údělem válečné krise a jimž je podrobena v této mimořádné době každá spolková činnost, lze konstatovati, že Svaz náš dobře prochází zkouškou ohněm a že lze s důvěrou hleděti vstříc dobám příštím. Tím více, že — jak dále dovolím si dovoditi — válečná doba přinesla nejrozsáhlejší, nejnázornější a nejvíce odstrašující poučení o nebezpečí alkoholu, takže počet přívrženců a propagatorů abstinentní myšlenky po válce dojistá značně stoupne a řady naše valně se rozmnoží.

Arci nemohlo zůstat bez přechodné krise, které podroben byl i náš Svaz. Tento zahájil slibně svou činnost, nebylo však lze mnohé význačné projekty při nejlepší snaze podniknouti. Nicméně přes neutěšené poměry a mnohé překážky, s nimiž se naše organisace při provádění svých úkolů setkává a které brzdí organizační vývoj našeho hnutí, můžeme zaznamenati přece jen značný pokrok oproti dřívějším, třebaže pro všeobecný organizační rozvoj jinak příznivějším rokům, zvláště poslední doby. Kdo sledoval organizační vývoj abstinentního hnutí u nás v posledních 10 letech*) — a kdo má zájem — zajisté

*) Stručný nástin historie českého abstinentního hnutí na Moravě uveřejníme v jednom z příštích čísel, jsouce přesvědčeni, že setká se zajisté se zájmem našeho čtenářstva.